

**Арча район Советы
КАРАРЫ**

« 10 » декабрь 2021 ел

№ 104

**Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы контроль-хисап палатасы
турында нигезләмәне раслау хакында**

Россия Федерациясе субъектларының һәм муниципаль берәмлекләренн контроль-хисап органнары эшчәнлеген оештыруның гомуми принципнары турында» 2011 елның 07 февралендәге 6-ФЗ номерлы Федераль законга туры китерү максатыннан һәм Арча муниципаль районы Уставы нигезендә Арча район Советы карар бирде:

1. «Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы контроль-хисап палатасы турында нигезләмәне раслау хакында» Арча район Советының 2014 елның 17 октябрэндәге 295 номерлы карарын (19.06.2019 №254, 14.09.2021 №79 үзгәрешләр белән) үз көчен югалткан дип танырга.

2. Арча муниципаль районы контроль-хисап палатасы турында нигезләмәне кушымта нигезендә расларга.

3. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны Арча район Советының законлылык, жәмәгать тәртибен саклау һәм жирле үзидарә буенча даими комиссиясенә йөкләргә.

Арча муниципаль районы башлыгы,
Арча район Советы рәисе

И.Г. Нуриев

**Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы
контроль-хисап палатасы турында
НИГЕЗЛӘМӘ**

**1 статья. Контроль-хисап палатасын оештыру һәм аның эшчәнлеген хокукый
жайга салу**

1. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы контроль-хисап палатасы (алга таба - Контроль-хисап палатасы) эшчәнлеген хокукый жайга салу Россия Федерациясе Конституциясенә нигезләнә һәм «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, Россия Федерациясе Бюджет кодексы, «Россия Федерациясе субъектларының һәм муниципаль берәмлекләренең контроль-хисап органнарын оештыруның һәм аларның эшчәнлегенә гомуми принциплары турында» 2011 елның 07 февралендәге 6-ФЗ номерлы Федераль закон, башка федераль законнар һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актлары, муниципаль норматив хокукый актлар нигезендә гамәлгә ашырыла. Федераль законнарда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә Контроль-хисап палатасы эшчәнлеген хокукый жайга салу шулай ук Татарстан Республикасы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Федераль законнар һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актлары, Татарстан Республикасы законнары һәм норматив хокукый актлары, контроль-хисап органнарын оештыру һәм аларның эшчәнлегенә мәсьәләләрен жайга сала торган муниципаль норматив хокукый актлар Россия Федерациясе Бюджет кодексына һәм «Россия Федерациясе субъектларының һәм муниципаль берәмлекләренең контроль-хисап органнарын оештыруның һәм аларның эшчәнлегенә гомуми принциплары турында» 2011 елның 07 февралендәге 6-ФЗ номерлы Федераль законга каршы килмәскә тиеш.

2 статья. Контроль-хисап палатасы статусы

1. Контроль-хисап палатасы тышкы муниципаль финанс контроленә даими эшләүче органы булып тора һәм Арча район Советы тарафыннан төзелә.

2. Контроль-хисап палатасы Арча районы жирле үзидарә органы булып тора.

3. Контроль-хисап палатасының тулы рәсми исеме: «Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы контроль-хисап палатасы».

Кыскартылган исеме: «Арча муниципаль районы контроль-хисап палатасы».

4. Урнашу урыны: 422000, Татарстан Республикасы, Арча районы, Арча шәһәре, Совет мәйданы, 14 йорт.

Юридик адресы: 422000, Татарстан Республикасы, Арча районы, Арча шәһәре, Совет мәйданы, 14 йорт.

5. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы контроль-хисап палатасын оештыручы булып Арча район Советы тора.

6. Контроль-хисап палатасы Арча район Советына хисап тотта.

7. Контроль-хисап палатасы оештыру һәм функциональ бәйсезлеккә ия һәм үз эшчәнлеген мөстәкыйль башкара.

8. Контроль-хисап палатасының эшчәнлегенә туктатыла алмый, шул исәптән Арча район Советының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылуга бәйле рәвештә дә.

9. Контроль-хисап палатасы юридик зат хокукына ия.

10. Контроль-хисап палатасының үз исеме булган бланкы һәм Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы гербы төшерелгән мөһерә бар.

11. Контроль-хисап палатасы үз эшчәнлегенә мәсьәләләргә буенча хокук чыгару инициативасы хокукына ия.

3 статья. Контроль-хисап палатасы эшчәнлегенә принциплары

Контроль-хисап палатасы эшчәнлегенә законлылык, объективлык, нәтижәлелек, бәйсезлек, ачыклык һәм хәбәрдарлык принципларына нигезләнә.

4 статья. Контроль-хисап палатасы составы

1. Контроль-хисап палатасы рәис һәм бер аудитор составында төзелә.

2. Контроль-хисап палатасы рәисе һәм аудиторы муниципаль вазыйфа биләп тора.

3. Контроль-хисап палатасы рәисе һәм аудиторының вәкаләтләр чоры алты ел тәшкил итә.

4. Контроль-хисап палатасының штат саны Арча район Советы тарафыннан билгеләнә.

5 статья. Контроль-хисап палатасы рәисе һәм аудиторы вазыйфасына билгеләү тәртибе

1. Контроль-хисап палатасы рәисе һәм аудиторы вазыйфага Арча район Советы тарафыннан билгеләнә.

2. Контроль-хисап палатасы рәисе һәм аудиторы вазыйфасына кандидатура турында тәкъдим Арча район Советына түбәндәгеләр тарафыннан кертелә:

- район башлыгы;

- Арча район Советы рәисе;

- Арча район Советы депутатлары - депутатларның билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бере.

3. Контроль-хисап палатасы рәисе һәм аудиторы урынына кандидатуралар Контроль-хисап палатасының гамәлдәге рәисе һәм аудиторы вәкаләтләргә тәмамланьрга ике айдан да соңга калмыйча Арча район Советына тапшырыла.

4. Контроль-хисап палатасы рәисе һәм аудиторлары вазыйфаларына кандидатураларны карау тәртибе Арча район Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

6 статья. Контроль-хисап палатасы рәисе һәм аудиторлар вазыйфаларына кандидатураларга таләпләр

1. Контроль-хисап палатасы рәисе һәм аудиторы вазыйфасына түбәндәге квалификация таләпләренә туры килә торган Россия Федерациясе гражданны билгеләнә:

1) югары белем булу;

2) дәүләт, муниципаль идарә, дәүләт, муниципаль контроль (аудит), икътисад, финанс, юриспруденция өлкәсендә кимендә биш ел эшләү тәҗрибәсе;

3) Россия Федерациясе Конституциясен, федераль законнарны, шул исәптән Россия Федерациясенең бюджет законнарын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга сала торган башка норматив хокукый актларны, Россия Федерациясенең тиешле субъекты законнарын һәм башка норматив хокукый актларны, тиешле муниципаль берәмлек уставын һәм вазыйфай бурычларны үтәүгә карата башка муниципаль хокукый актларны, шулай ук Россия Федерациясе Хисап палатасы раслаган Россия Федерациясе субъектларының һәм муниципаль берәмлекләреннән контроль һәм эксперт-аналитик чараларын уздыру өчен тышкы дәүләт һәм муниципаль аудит (контроль) стандартларына карата гомуми таләпләренә белү;

2. Россия Федерациясе гражданы Контроль-хисап палатасы рәисе вазыйфасына түбәндәге очрактарда билгеләнә алмый:

1) аның алынмаган яисә юкка чыгарылмаган хөкем ителүе булу;

2) аны закон көченә кергән суд карары белән хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалану сәләте чикләнгән дип тану;

3) дәүләт серен тәшкит иткән һәм федераль закон белән саклана торган башка серне тәшкит иткән белешмәләргә керүне рәсмиләштерү процедурасын узудан баш тартуы, әгәр граждандан дөгъвалаган вазыйфа буенча бурычларны үтәү мондый мөгълүматлардан файдалану белән бәйлә булса;

4) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату яисә чит ил дәүләте гражданлыгы (подданствосы) булу яки яшәүгә рөхсәт яисә Россия Федерациясе гражданының чит дәүләт территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган башка документы булу;

5) әлеге статьяның 3 һәм 4 өлешләрендә каралган нигезләр булу.

3. Контроль-хисап палатасы рәисе һәм аудиторлары вазыйфаларын биләүче граждандар муниципаль берәмлекнең вәкилләклә органы рәисе, муниципаль берәмлек башлыгы, жирле администрация башлыгы, Арча муниципаль районы территориясендә урнашкан суд һәм хокук саклау органнары житәкчеләре белән якын туганлыкта яисә үзлектә тора алмыйлар (ата-аналар, ир белән хатын, балалар, бертуган абый-энеләр, апа-сеңелләр, шулай ук ирнең яки хатынның бертуган апа-сеңелләре, абый-энеләре, ата-аналары, балалары һәм балаларның ире яки хатыны)

4. Контроль-хисап палатасы рәисе һәм аудиторы мөгаллимлек, фәнни һәм башка ижат эшчәнлегеннән тыш, башка түләүле эшчәнлек белән шөгъльләнгән алмый. Шулай ук вакытта мөгаллимлек, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек, әгәр Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, бары тик чит дәүләтләр, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил граждандары һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары исәбеннән генә финанслана алмый.

5. Контроль-хисап палатасы рәисе һәм аудиторы, шулай ук күрсәтелгән вазифаларны биләүгә дөгъва кылучы затлар үзләренең керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынның (ирнең) һәм балигъ булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы норматив

хокукый актларында, муниципаль норматив хокукый актларда билгелэнгән тәртиптә белешмәләр тапшырырга тиеш.

6.Контроль-хисап палатасы рәисе һәм аудиторы белешмәләр тапшыру елы алдыннан килгән 3 календарь ел өчен (алга таба - хисап чоры) үзенә, хатынының (иренә) һәм балигы булмаган балаларының алар тарафыннан кылынган жир кишәрлеге, башка күчәмсез мөлкәт объекты, транспорт чарасы, кыйммәтле кәгазьләр, акцияләр (оешмаларның устав (тупланма) капиталларындагы катнашу өлешләре, пайлар) сатып алуга киткән чыгымнары турында мәгълүмат бирергә бурычлы, сатып алуларның гомуми суммасы әлеге затның һәм аның хатынының (иренә) хисап чорындагы гомуми керемәнән артып китсә, әлеге сатып алуларны башкару өчен тотылган акчаларны алу чыганакалары турында федераль законнарда һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актларында, алар нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы норматив хокукый актларында билгелэнгән тәртиптә белешмәләр тапшырырга тиеш.

7. Контроль-хисап палатасы рәисенә һәм аудитына Россия Федерациясе законнарында һәм Татарстан Республикасы законнарында билгелэнгән муниципаль вазифаларны биләүгә бәйле чикләүләр һәм бурычлар кагыла.

7 статья. Контроль-хисап палатасының вазыйфаи затлары статусы гарантияләре

1. Контроль-хисап палатасы рәисе һәм аудиторы Контроль-хисап палатасының вазыйфаи затлары булып тора.

2. Контроль-хисап палатасының вазыйфаи затларына алар тарафыннан вазыйфаи вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга каршы килү яисә алар кабул итә торган карарларга йогынты ясау, шулай ук Контроль-хисап палатасы вазыйфаи затларына карата көч куллану гамәлләре, хурлаулар, яла ягу яки аларның эшчәнлеге турында ялган мәгълүмат тарату Россия Федерациясе законнарында һәм (яисә) Татарстан Республикасы законнарында билгелэнгән җаваплылыкка китерә.

3.Контроль-хисап палатасының вазыйфаи затлары судьяларны, хокук саклау һәм контрольдә тоту органнарының вазыйфаи затларын дөүләт яклавы турында Россия Федерациясе законнары һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актлары нигезендә дөүләт яклавында булырга тиеш.

4. Контроль-хисап палатасының вазыйфаи затлары һөнәри бәйсезлек гарантияләренә ия.

5. Контроль-хисап палатасы рәисе һәм аудиторы Арча район Советы карары нигезендә түбәндәге очракларда үз вазыйфасыннан вакытыннан алда азат ителә:

1) аларга карата суд карары законлы көченә керүе;

2) аларны суд карары белән хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалануга сәләте чиклэнгән дип тану;

3) Россия Федерациясе гражданлыгы туктатылу яисә чит ил дөүләтенә гражданлыгы (подданствосы) булу яки яшәү төре яисә Россия Федерациясе гражданының чит дөүләт территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган башка документ булу;

4) отставка турында язмача гариза бирү;

5) Арча район Советы депутатларының билгелэнгән саныннан күпчелеге вакытыннан алда азат итү турындагы карар өчен тавыш бирсә, аларга йөклэнгән

вазыйфаи вәкаләтләрне гамәлгә ашырганда Россия Федерациясе законнары таләпләрен бозганда яисә вазыйфаи вәкаләтләрден явызларча файдаланганда;

б) федераль закон нигезендә муниципаль берәмлекнең норматив хокукый акты белән билгеләнгән вазыйфада булуның иң чик яшенә житү;

7) әлеге Нигезләмәнең 6 статьясындагы 2 - 3 өлешләрендә каралган хәлләр ачыклану.

8) "Коррупциягә каршы тору турында" 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда, "Дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында" 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, "Аерым категория затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм аларны саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яки) алардан файдалануны тыю турында" 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тьюларны, бурычларны үтәмәү

8 статья. Контроль-хисап палатасының вәкаләтләре

1. Контроль-хисап палатасы түбәндәге вәкаләтләрне гамәлгә ашыра:

1) жирле бюджет акчаларының, шулай ук Россия Федерациясе законнарында каралган очракларда башка чараларның законлылыгын һәм нәтижәләлеген тикшереп торуны оештыру һәм гамәлгә ашыру;

2) жирле бюджет проектларына экспертиза, аның күрсәткечләренен нигезләгән тикшерү һәм анализлау;

3) жирле бюджет үтәлеше турында еллык хисапны тышкы тикшерү;

4) "Дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында" 2013 елның 5 апрелендәге 44-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә товарлар, эшләр һәм хезмәтләр сатып алу өлкәсендә аудит үткөрү;

5) муниципаль милекне формалаштыруның, мондый милек белән идарә итүнең һәм эш итүнең нәтижәләлеген бәяләү һәм мондый милекне формалаштыруның, идарә итүнең һәм аның белән эш итүнең билгеләнгән тәртибен (интеллектуаль эшчәнлек нәтижәләренә аерым хокукларны да кертеп) үтәүне тикшереп тору;

б) жирле бюджет акчалары исәбеннән салым һәм башка ташламалар һәм өстенлекләр, бюджет кредитлары бирүнең нәтижәләлеген бәяләү, шулай ук муниципаль гарантияләр бирүнең һәм йөкләмәләренә юридик затлар һәм шәхси эшқуарлар тарафыннан жирле бюджет акчалары һәм муниципаль милектәге мөлкәт исәбеннән башкарылган алыш-бирешләр буенча башка ысуллар белән үтәүне тәэмин итүнең законлылыгын бәяләү;

7) муниципаль берәмлекнең чыгым йөкләмәләренә кагылышлы өлешендә муниципаль хокукый актлар проектларына экспертиза, жирле бюджет керемнәрен үзгәртүгә китерә торган муниципаль хокукый актлар проектларына, шулай ук муниципаль программаларга (муниципаль программалар проектларына) экспертиза;

8) муниципаль берәмлектә бюджет процессын анализлау һәм мониторинглау, шул исәптән бюджет процессында ачыкланган тайпылышларны бетерү һәм Россия Федерациясе бюджет законнарын камилләштерү буенча тәкъдимнәр әзерләү;

9) агымдагы финанс елында жирле бюджет үтәлешен оештыруны оператив

анализлау һәм тикшереп тору, жирле бюджетның үтөлеше барышы, үткәрелгән контроль һәм эксперт-аналитик чараларның нәтижэләре турында муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органына һәм муниципаль берәмлек башлыгына квартал саен мәгълүмат тапшыру;

10) муниципаль эчке һәм тышкы бурычның торышын тикшереп торуны гамәлгә ашыру;

11) муниципаль берәмлекнең контроль-хисап органы компетенциясе чикләрендә муниципаль берәмлекнең стратегик планлаштыру документларында каралган муниципаль берәмлекнең социаль-икътисади үсеше максатларына ирешүнең гамәлгә ашырылуын, куркынычларын һәм нәтижэләрен бәяләү;

12) вәкаләтләре чикләрендә коррупциягә каршы көрәшкә юнәлдерелгән чараларда катнашу;

13) тышкы муниципаль финанс контроле өлкәсендә федераль законнарда, Россия Федерациясе субъекты законнарында, муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органының уставында һәм норматив хокукый актларында билгеләнгән башка вәкаләтләр.

2. Контроль-хисап палатасы, әлеге Нигезләмәнең 8.1 пунктында каралган вәкаләтләрдән тыш, Арча муниципаль районы составына керүче жирлекләр бюджетларына кергән Арча муниципаль районы бюджеты акчаларыннан файдалануның законлылыгын, нәтижәлелеген (нәтижәлелеген һәм экономиялелеген) тикшереп тора.

3. Контроль-хисап палатасы тарафыннан тышкы финанс контроле түбәндәгеләргә карата гамәлгә ашырыла:

1) жирле үзидарә органнарына һәм муниципаль органнарда, муниципаль учреждениеләргә һәм муниципаль унитар предприятиеләргә, шулай ук, әгәр алар муниципаль район милкендәге мөлкәттән файдалансалар, башка оешмаларга карата;

2) дәүләт хакимияте органнарына һәм дәүләт органнарына, бюджеттан тыш дәүләт территориаль фондлары органнарына, жирле үзидарә органнарына һәм муниципаль органнарда, Россия Федерациясенә тиешле субъектының (муниципаль берәмлекнең) дәүләт (муниципаль) учреждениеләренә һәм унитар предприятиеләренә, шулай ук, әгәр алар Россия Федерациясенә тиешле субъектының (муниципаль берәмлекнең) дәүләт (муниципаль) милкендәге мөлкәттән файдалансалар, башка оешмаларга карата;

3) дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны сатып алулар өлкәсендә мониторинг һәм аудит рәвешендә тәмин итү өчен товарлар, эшләр һәм хезмәтләр сатып алган учреждениеләргә карата.

9 статья. Тышкы муниципаль финанс контролен гамәлгә ашыру формалары

1. Тышкы муниципаль финанс контролен гамәлгә ашыру буенча Контроль-хисап палатасының вәкаләтләре түбәндәгеләрдән гыйбарәт:

- бюджет үтөлеше барышында Россия Федерациясе бюджет законнарының һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга сала торган башка норматив хокукый актларның үтөлешен тикшереп тору;

-бюджет акчалары баш администраторларының бюджет акчалары, квартал һәм еллык хисапларының бюджет хисабын төзүнең һәм тапшыруның норматив таләпләренә туры килүен тикшереп тору;

-"Россия Федерациясе Хисап палатасы турында" 2013 елның 5 апрелендәге 41-ФЗ номерлы Федераль закон һәм "Россия Федерациясе субъектларының һәм муниципаль берәмлекләренә контроль-хисап органнарын оештыруның һәм аларның эшчәнлегенә гомуми принциплары турында" 2011 елның 7 февралендәге 6-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән башка өлкәләрдә контроль.

2. Муниципаль финанс контроле буенча вәкаләтләрне гамәлгә ашырганда:

- тикшерүләр, ревизияләр үткәрелә;

- контроль объектларына актлар, бәяләмәләр, күрсәтмәләр жиберелә;

- Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Россия Федерациясе бюджет законнарының башка актлары нигезендә вәкаләтле органнарга һәм вазыйфай затларга Россия Федерациясе Бюджет кодексында каралган мәжбүриләүнең бюджет чараларын куллану турында карар кабул итү турында хәбәрнамә жиберелә;

- административ хокук бозулар турындагы законнарда билгеләнгән тәртиптә административ хокук бозулар турында эшләр башкару гамәлгә ашырыла.

3. Тышкы муниципаль финанс контролен гамәлгә ашыру тәртибе федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, район Советының муниципаль хокукый актлары белән билгеләнә.

4. Контроль-хисап палатасы эксперт-аналитик чара уздырганда хисап яисә бәяләмә төзи.

10 статья. Тышкы муниципаль финанс контроле стандартлары

1. Тышкы муниципаль финанс контролен гамәлгә ашырганда, Контроль-хисап палатасы Россия Федерациясе Конституциясенә, Россия Федерациясе законнарына, Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына, муниципаль норматив хокукый актларга, шулай ук тышкы муниципаль финанс контроле стандартларына таяна.

2. Контроль-хисап палатасы тарафыннан түбәндәгеләргә карата контроль һәм эксперт-аналитик чаралар уздыру өчен тышкы муниципаль финанс контроле стандартлары раслана:

1) Арча муниципаль районының жирле үзидарә органнарына һәм муниципаль органнарына, муниципаль учреждениеләргә һәм унитар предприятиеләренә карата - Россия Федерациясе Хисап палатасы һәм (яисә) Татарстан Республикасы Хисап палатасы раслаган гомуми таләпләр нигезендә;

2) башка оешмаларга карата - федераль законда билгеләнгән гомуми таләпләр нигезендә.

3. Тышкы муниципаль финанс контроле стандартларын эзерләгәндә дәүләт контроле, аудит һәм финанс хисабы өлкәсендә халыкара стандартлар исәпкә алына.

4. Контроль-хисап палатасының тышкы муниципаль финанс контроле стандартлары Россия Федерациясе законнарына һәм (яисә) Татарстан Республикасы законнарына каршы килә алмый.

11 статья. Контроль-хисап палатасы эшчәнлеген планлаштыру

1. Контроль-хисап палатасы үз эшчәнлеген үзе тарафыннан эшләнә һәм раслана торган планнар нигезендә гамәлгә ашыра.

2. Контроль-хисап палатасының эш планы планлаштырылганга кадәр елның 30 декабренә кадәр раслана.

3. Контроль-хисап палатасы эшчәнлеген планлаштыру контроль һәм эксперт-аналитик чаралар нәтижеләрен исәпкә алып, шулай ук Арча район Советы йөкләмәләре, Арча муниципаль районы башлыгының планлаштырылганга кадәр елның 15 декабренә кадәр Контроль-хисап палатасына жиберелгән тәкъдимнәре һәм гаризалар нигезендә гамәлгә ашырыла.

4. Контроль-хисап палатасы тарафыннан Арча район Советы күрсәтмәләре, Арча муниципаль районы башлыгы тәкъдимнәре һәм мөрәжәгатьләре керткән көннән алып 10 көн эчендә карала.

12 статья. Контроль-хисап палатасы регламенты

1. Контроль-хисап палатасы эшчәнлегенә юнәлешләренә эчтәлегенә, контроль һәм эксперт-аналитик чараларны алып бару, эзерләү һәм уздыру тәртибе һәм Контроль-хисап палатасының эчке эшчәнлегенә башка мәсьәләләре Контроль-хисап палатасы регламенты белән билгеләнә.

13 статья. Контроль-хисап палатасы вазыйфай затлары таләпләрен үтәүнең мәжбүри булуы

1. Контроль-хисап палатасы вазыйфай затының Россия Федерациясе законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда билгеләнгән үз вазыйфай вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйлә таләпләре һәм гарызнамәләре жирле үзидарә органнары һәм муниципаль органнар, тышкы муниципаль финанс контроле гамәлгә ашырыла торган оешмалар (алга таба шулай ук - тикшерелә торган органнар һәм оешмалар) тарафыннан үтәү өчен мәжбүри була.

2. Контроль-хисап палатасы вазыйфай затының законлы таләпләрен һәм гарызнамәләрен үтәмәү, шулай ук үзенә йөкләнгән вазыйфай вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга каршы тору Россия Федерациясе законнары һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән җаваплылыкка китерә.

14 статья. Контроль-хисап палатасы эшчәнлеген оештыру буенча Контроль-хисап палатасы рәисе вәкаләтләре

1. Контроль-хисап палатасы рәисе:

- 1) Контроль-хисап палатасы эшчәнлегенә гомуми җитәкчелек итә;
- 2) Контроль-хисап палатасы регламентын раслай;
- 3) Контроль-хисап палатасының эш планнарын һәм аларга үзгәрешләрен раслай;
- 4) Контроль-хисап палатасы эшчәнлегенә турында еллык хисапны раслай;
- 5) тышкы муниципаль финанс контроле стандартларын раслай;
- 6) Контроль-хисап палатасының контроль һәм эксперт-аналитик чаралары нәтижеләрен раслай; Контроль-хисап палатасының күрсәтмәләренә һәм күрсәтмәләренә кул куя;
- 7) контроль һәм эксперт-аналитик чаралар җитәкчесе булырга мөмкин;
- 8) Арча муниципаль районы Советына һәм муниципаль район башлыгына Контроль-хисап палатасы эшчәнлегенә, үткәрелгән контроль һәм эксперт-аналитик чаралар нәтижеләре турында еллык хисап бирә;
- 9) Россия Федерациясе дәүләт органнары, Татарстан Республикасы дәүләт органнары һәм жирле үзидарә органнары белән мөнәсәбәтләрдә Контроль-хисап палатасы исеменнән эш итә;

11) Контроль-хисап палатасының аппарат (инспекторлары) хезмәткәрләрен яллау һәм эштән азат итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

12) Контроль-хисап палатасы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар (боерыклар, боерыклар) чыгара.

2. Контроль-хисап палатасы аудиторы:

1) Контроль-хисап палатасы рәисе булмаганда аның вазыйфаларын башкара;

2) контроль һәм эксперт-аналитик чаралар житәкчесе булырга мөмкин;

3) Контроль-хисап палатасы регламенты нигезендә башка вазыйфай бурычларны үти.

15 статья. Контроль-хисап палатасы вазыйфай затларының хокуклары, бурычлары һәм жаваплылыгы

1. Контроль-хисап палатасы вазыйфай затлары аларга йөкләнгән вазыйфаларны башкарганда түбәндәгеләргә хокуклы:

1) тикшерелә торган органнар һәм оешмалар били торган территориягә һәм биналарга каршылыксыз керергә, аларның документларын һәм материалларын карау мөмкинлеге булырга, шулай ук алар биләгән территорияләргә һәм биналарны карарга;

2) ялган документлар, урлаулар, явызларча файдаланулар ачыкланган һәм хокукка каршы гамәлләр күрсәткеләрен чикләгән очракта кассаларга, касса һәм хезмәт бүлмәләренә, тикшерелә торган органнарның һәм оешмаларның складларына һәм архивларына, Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән чикләүләргә исәпкә алып, документлар һәм материалларны тартып алырга. Кассалар, касса һәм хезмәт бүлмәләре, складлар һәм архивлар тасвирламасы, документлар һәм материалларны алу тикшерелә торган органнарның һәм оешмаларның вәкаләтле вазыйфай затлары катнашында һәм тиешле актлар төзү белән башкарыла;

3) үз компетенциясе чикләрендә федераль башкарма хакимият органнарының территориаль органнары һәм аларның структур бүлекчәләре, дөүләт хакимияте органнары һәм Татарстан Республикасы дөүләт органнары, жирле үзидарә органнары һәм муниципаль органнар, оешмалар вазыйфай затларына гарызнамәләр жиберергә;

4) үз компетенциясе чикләрендә тикшерелә торган органнар һәм оешмаларның житәкчеләреннән һәм башка вазыйфай затларыннан контроль чаралар уздырганда ачыкланган хокук бозулар фактлары буенча язма аңлатмалар бирүне, шулай ук билгеләнгән тәртиптә таныкланган документларның кирәкле күчәрмәләрен таләп итәргә;

5) тикшерү чараларын уздырганда соратып алынган документларны һәм материалларны вазыйфай затлар тарафыннан тапшырмау яисә үз вакытында тапшырмау фактлары буенча актлар төзәргә;

6) үз компетенциясе чикләрендә тикшерелә торган органнарның һәм оешмаларның финанс-хужалык эшчәнлегенә кагылышлы барлык кирәкле документлар, шул исәптән билгеләнгән тәртиптә законда саклана торган сер булган документлар белән танышырга;

7) тикшерелә торган органнарның һәм оешмаларның финанс-хужалык эшчәнлегенә кагылышлы һәм тикшерелә торган органнарның һәм оешмаларның белешмәләр базаларында электрон рәвештә саклана торган мәгълүмат белән, шул исәптән билгеләнгән тәртиптә дөүләт, хезмәт, коммерция сере һәм закон белән саклана торган башка серне үз эченә алган мәгълүмат белән танышырга;

8) мәгълүматларның электрон базаларының техник документлары белән танышырга;

9) әгәр мондый хокук Россия Федерациясе законнарында каралган булса, административ хокук бозулар турында беркетмәләр төзәргә.

2. Кассалар, касса һәм хезмәт урыннары, складлар һәм архивлар басылып чыккан, документлар һәм материаллар алынган очракта, Контроль-хисап палатасының вазыйфай затлары бу хакта кичекмәстән (24 сәгать эчендә) Контроль-хисап палатасы рәисенә Татарстан Республикасы Законнында билгеләнгән тәртиптә хәбәр итәргә тиеш.

3. Контроль-хисап палатасының вазыйфай затлары тикшерелә торган органнарның һәм оешмаларның оператив-хужалык эшчәнлегенә тыкшынырга, шулай ук контроль чаралар уздырганда алынган мәгълүматны фаш итәргә, контроль чаралар тәмамланганчы һәм тиешле актлар һәм хисаплар төзегәнче үз нәтижәләрен барлык кеше хәбәрдарлыгына тапшырырга хокуклы түгел.

4. Контроль-хисап палатасының вазыйфай затлары тикшерелә торган органнарда һәм контроль-аналитик чаралар уздырганда аларга мәгълүм булган дәүләт, хезмәт, коммерция серен һәм закон белән саклана торган башка серне сакларга, контроль һәм эксперт-аналитик чаралар үткәрергә, аларның нәтижәләрен тиешле актларда, хисап һәм контроль-хисап органы бәяләмәләрендә объектив һәм дөрес итеп күрсәтергә тиеш.

5. Контроль-хисап палатасының вазыйфай затлары "Коррупциягә каршы көрәш турында" 2008 елның 25 декабрдәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, "Дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында" 2012 елның 3 декабрдәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, "Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны тыю турында" 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләренә, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш.

6. Контроль-хисап палатасының вазыйфай затлары үзләре уздыра торган контроль һәм эксперт-аналитик чараларның дөрөслеге һәм нәтижәләренең объективлыгы, шулай ук дәүләт һәм башка закон белән саклана торган серләренә фаш иткән өчен Россия Федерациясе законнары нигезендә җаваплы.

7. Контроль-хисап палатасы рәисе һәм аудиторлары Арча район Советы утырышларында һәм җирле үзидарә органнары утырышларында катнашырга хокуклы. Әлеге затлар Арча район Советы төзи торган комитетлар, комиссияләр һәм эшче төркемнәр утырышларында катнашырга хокуклы.

16 статья. Контроль-хисап палатасына мәгълүмат бирү

1. Контроль-хисап палатасы тышкы муниципаль финанс контролен гамәлгә ашырырга хокуклы булган җирле үзидарә органнары һәм муниципаль органнар, аларның вазыйфай затлары Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән срокларда Контроль-хисап палатасына аның соратуы буенча мәгълүмат, контроль һәм эксперт-аналитик чаралар уздыру өчен кирәкле документларны һәм материалларны тапшырырга тиеш.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән соратуларны контроль-хисап органнары тарафыннан җибәрү тәртибе Татарстан Республикасы законнары яисә

муниципаль норматив хокукый актлар һәм Контроль-хисап палатасы регламенты белән билгеләнә.

3. Контроль-хисап палатасы контроль чаралар башкарганда тикшерелә торган органнар һәм оешмалар Контроль-хисап палатасының вазыйфай затларына муниципаль берәмлек бюджетын формалаштыруга һәм үтәүгә, муниципаль берәмлек милкен файдалануга бәйле документлар, тикшерелә торган оешмалар куллана торган мәгълүмат системалары һәм аларга техник документация, шулай ук Контроль-хисап палатасы тарафыннан вәкаләтләрән башкару өчен кирәкле башка документлар белән танышу мөмкинлеген тәэмин итәргә тиеш.

4. Арча муниципаль районы Башкарма комитетының муниципаль учреждениеләрне һәм муниципаль берәмлекнең унитар предприятиеләрне төзү, үзгәртеп кору яки бетерү, хужалык жәмгыятьләренең устав капиталларында муниципаль берәмлек өлеше һәм акцияләренең санын үзгәртү, бюджет акчалары һәм муниципаль берәмлекнең башка милке объектлары белән идарә итү турында шартнамәләр төзү турындагы хокукый актлары кабул ителгән көннән соң 10 эш көне эчендә Контроль-хисап палатасына жиберелә.

5. "Арча муниципаль районы финанс-бюджет палатасы" МКУ Контроль-хисап палатасына Арча муниципаль районының жыелма бюджет язмасы, касса планы һәм аларга үзгәрешләр расланган бюджет хисабын жиберә.

6. Арча муниципаль районы бюджет акчаларының баш администраторлары Контроль-хисап палатасына жыелма бюджет язмасы, касса планы һәм аларга кертелгән үзгәрешләрне жиберә.

7. Арча муниципаль районы Башкарма комитеты һәр елны муниципаль унитар предприятиеләр, учреждениеләр, шулай ук муниципаль берәмлек өлеше кимендә илле процент булган акционер жәмгыятьләр эшчәнлеген аудиторлык тикшерүләре нәтижеләре буенча аудиторлык оешмалары хисапларын һәм бәяләмәләрен алар имзаланган көннән алып утыз көн эчендә Контроль-хисап палатасына жиберә.

8. Контроль-хисап палатасы мондый мәгълүмат, документлар һәм материаллар элегрәк тапшырылган булса, мәгълүматны, документларны һәм материалларны соратырга хокуклы түгел.

9. Әлеге Нигезләмәнең 15.1 пунктында күрсәтелгән органнар һәм оешмалар тарафыннан Контроль-хисап палатасына аның соравы буенча контроль һәм эксперт-аналитик чаралар үткәрү өчен кирәкле мәгълүмат, документлар һәм материалларны тапшырмау яки вакытында тапшырмау, шулай ук мәгълүмат, документлар һәм материалларны тулы күләмдә тапшырмау яки дәрәс булмаган мәгълүмат, документлар һәм материаллар тапшыру Россия Федерациясе законнарында һәм (яки) Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән җаваплылыкка китерә.

17 статья. Контроль-хисап палатасы күрсәтмәләре

1. Контроль-хисап палатасы контроль чаралар үткәрү нәтижеләре буенча жирле үзидарә органнарына һәм муниципаль органнарга, оешмаларга һәм аларның вазыйфай затларына ачыкланган житешсезлекләрен һәм кимчелекләрне бетерү, Арча муниципаль районына матди зыян китерүне булдырмау, китерелгән зыянны каплау, хокук бозуда гаепле вазыйфай затларны җаваплылыкка тарту, шулай ук бозуларны кисәтү, бетерү буенча чаралар күрү өчен күрсәтмәләр кертергә хокуклы.

2. Контроль-хисап палатасы күрсәтмәсе Контроль-хисап палатасы рәисе тарафыннан имзалана.

3. Жирле үзидарә органнары һәм муниципаль органнар, шулай ук оешмалар күрсәтмә алган көннән алып бер ай эчендә аны карау нәтижәләре буенча кабул ителгән карарлар һәм чаралар турында Контроль-хисап палатасына язма рәвештә хәбәр итәргә тиеш.

4. Контроль-хисап палатасы вазыйфаи затлары тарафыннан контроль-хисап чараларын үткәргә комачаулау һәм кисәтү буенча кичектергесез чаралар таләп ителә торган хокук бозулар ачыкланган очракта, шулай ук Контроль-хисап палатасы күрсәтмәләрен үтәү срокларын үтәмәгән очракларда, тикшерелә торган жирле үзидарә органнарына һәм муниципаль органнарга, оешмаларга һәм аларның вазыйфаи затларына күрсәтмә жибәрә.

5. Контроль-хисап палатасы күрсәтмәсендә конкрет жибәрелгән хокук бозулар һәм күрсәтмә чыгаруның конкрет нигезләре дәлилленергә тиеш.

6. Контроль-хисап палатасы күрсәтмәсе Контроль-хисап палатасы рәисе тарафыннан имзалана.

7. Контроль-хисап палатасы күрсәтмәсе анда билгеләнгән срокларда үтәлергә тиеш. Күрсәтмәне үтәү срогы контроль-хисап органы карары буенча озайтылырга мөмкин, ләкин бер тапкырдан да артык түгел.

8. Контроль-хисап органы күрсәтмәсен үтәмәү Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән җаваплылыкка китерә.

9. Контроль чаралар уздырганда муниципаль район бюджеты акчаларыннан законсыз файдалану фактлары ачыкланган очракта, аларда жинаять яисә коррупциячел хокук бозу билгеләре булса, Контроль-хисап палатасы контроль чаралар материалларын кичекмәстән хокук саклау органнарына тапшыра. Хокук саклау органнары тапшырылган контроль-хисап органы материаллары буенча карауның барышы һәм кабул ителгән карарлар турында мәгълүмат бирергә тиеш.

18 статья. Тикшерелә торган органнарның һәм оешмаларның хокуклары гарантияләре

1. Контроль-хисап палатасы тарафыннан контроль чаралар уздырганда төзелгән актлар тикшерелә торган органнар һәм оешмалар житәкчеләренә житкерелә. Тикшерелә торган органнар һәм оешмалар житәкчеләренең Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән срокларда аныклаулары һәм кисәтүләре актларга теркәлә һәм алга таба аларның аерылгысыз өлеше булып тора.

2. Тикшерелә торган органнар һәм оешмалар һәм аларның вазыйфаи затлары Контроль-хисап палатасы күрсәтмәсен тулысынча яисә өлешчә гамәлгә яраксыз дип тану турындагы гариза белән судка мөрәҗәгать итәргә, шулай ук Контроль-хисап палатасының гамәлләренә (гамәл кылмавына) карата шикаять белән Арча район Советына мөрәҗәгать итәргә хокуклы. Гариза керү күрсәтмәнең гамәлдә булуын туктатмый.

19 статья. Контроль-хисап палатасының дәүләт һәм муниципаль органнар белән үзара эшчәнлеге

1. Контроль-хисап палатасы үз эшчәнлеген гамәлгә ашырганда муниципаль районның башка жирле үзидарә органнары, Россия Федерациясе Үзәк банкының территориаль идарәләре, Федераль казначылыкның территориаль органнары, салым органнары, прокуратура органнары, хокук саклау, күзәтчелек органнары белән хезмәттәшлек турында килешүләр төзәргә, контроль һәм эксперт-аналитика

эшчәнлеге нәтижеләре, норматив һәм методик материаллар белән алышырга хокуклы.

2. Контроль-хисап палатасы үз эшчәнлеген гамәлгә ашырганда башка муниципаль районнарның контроль-хисап органнары, Татарстан Республикасы Хисап палатасы белән үзара хезмәттәшлек итә һәм хезмәттәшлек турында алар белән килешүләр төзәргә хокуклы.

3. Контроль-хисап палатасы һәм жирле үзидарәнең башка органнары эшчәнлеген координацияләү максатларында вакытлыча һәм даими эшләүче уртак координация, консультация, киңәш бирү һәм башка эшче органнар төзелә ала.

4. Контроль-хисап палатасы Татарстан Республикасы Хисап палатасы белән уртак контроль һәм эксперт-аналитик чаралар планлаштырырга һәм үткәрергә хокуклы.

5. Башка муниципаль районнарның контроль-хисап органнарының язма мөрәҗәгатә буенча Контроль-хисап палатасы алар үткәрә торган контроль һәм эксперт-аналитик чараларда катнашырга мөмкин.

6. Контроль-хисап палатасы шартнамә нигезендә үзе уздыра торган контроль һәм эксперт-аналитик чараларда катнашуга аудиторлык оешмаларын, аерым белгечләрне җәлеп итәргә хокуклы.

20 статья. Контроль-хисап палатасы эшчәнлеге турында мәгълүматтан файдалану мөмкинлеген тәмин итү

1. Контроль-хисап палатасы үз эшчәнлеге турында мәгълүматтан файдалануны тәмин итү максатларында, үткәрелгән контроль һәм эксперт-аналитик чаралар турында, аларны үткәргәндә ачыкланган хокук бозулар, кертелгән күрсәтмәләр турында, шулай ук аның буенча кабул ителгән карарлар һәм чаралар турында Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә (алга таба - Интернет челтәре) Арча муниципаль районының рәсми сайтында мәгълүматурнаштыра һәм массакуләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгара.

2. Контроль-хисап палатасы үзенең эшчәнлеге турында Арча район Советына хисап бирә. Әлеге хисап, Арча район Советы караганнан соң, массакуләм мәгълүмат чараларында басылып чыга һәм Интернет челтәренә урнаштырыла.

3. Контроль-хисап палатасы эшчәнлеге турында мәгълүматны массакуләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгару яисә Интернет челтәрендә урнаштыру Россия Федерациясе законнары, Татарстан Республикасы законнары, Арча район Советының норматив хокукый актлары һәм Контроль-хисап палатасы регламенты нигезендә гамәлгә ашырыла.

21 статья. Контроль-хисап палатасы эшчәнлеген финанс белән тәмин итү

1. Контроль-хисап палатасы эшчәнлеген финанс белән тәмин итү үзенә йөкләнгән вәкаләтләрне гамәлгә ашыруны тәмин итәргә мөмкинлек бирә торган күләмдә карала.

2. Контроль-хисап палатасы эшчәнлеген тәмин итү чыгымнары Арча муниципаль районы бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

3. Контроль-хисап палатасының бюджет акчаларыннан һәм муниципаль мөлкәттән файдалануын тикшереп тору Арча район Советының хокукый актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

22 статья. Контроль-хисап палатасы хезмәткәрләрен матди һәм социаль тәэмин итү

1. Контроль-хисап палатасы рәисенә һәм аудиторуна гамәлдәге законнар нигезендә акчалата бүләкләү һәм башка түләүләр билгеләнә.

23 статья. Нигезләмәгә үзгәрешләр һәм өстәмәләр

Әлеге Нигезләмәгә үзгәрешләр һәм өстәмәләр район Советының тиешле карары белән кертелә.